

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Lidová píseň v mateřské škole

Vypracovala: Michaela Maštálková

Vedoucí práce: Mgr. Karel Daňhel

České Budějovice 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

.....

V Českých Budějovicích, 31. 3. 2015

Michaela Maštálková

Poděkování

Srdečně děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Karlu Daňhelovi za věcné připomínky, rady a milý přístup.

Dále bych ráda poděkovala řediteli Muzea Chodska Josefu Nejdlovi za spolupráci, cenné informace a materiály. Vážím si kladného přístupu a ochoty všech učitelek v mateřských školách regionu Chodska a v jeho okolí. Děkuji manželům Holoubkovým a Kateřině Tremlové za pomoc s videonahrávkou.

Dík patří samozřejmě také rodičům za trpělivost a neustálou podporu.

Abstrakt

V teoretické části bakalářské práce se věnuji hudebním činnostem v mateřské škole a vztahu dítěte k hudbě. Podrobněji se zabývám zpěvem. Charakterizuji písně lidové, umělé, a jelikož se můj výzkum konal v oblasti Chodska a jeho okolí, zmiňuji znaky písní chodských. V úvodu praktické části krátce podotýkám Chodsko. Tento kraj je známý především dodržováním tradic, zpíváním chodských písní, tancováním a oblékáním krojů. Díky dotazníkům jsem se dověděla, zda se již děti tohoto věku setkávají v mateřských školách s písní chodskou a jestli jsou vybaveny předměty, které podněcují vztah k tomuto krásnému kraji. Zmiňuji, jaký repertoár písní volí učitelky ke zpívání a jaké k tomu mají důvody. Cílem práce je zjistit a ověřit, zda lidová píseň v lokalitě Chodska a jeho blízkého okolí upadá, či nikoliv. Součástí praktické části je videonahrávka, která odpovídá na jednu z mých klíčových otázek.

Klíčová slova: hudební činnosti, zpěv, lidová píseň, Chodsko

Abstract

In the theoretical part of my thesis I deal with some musical activities in kindergarten and the child's relationship to music. Then I followed up the singing in detail. I describe folk songs, artificial songs and especially character of songs from Chodsko region because of place where my survey took place. In the introduction of practical part I mention Chodsko. This region is well known for their respecting to folk traditions, singing songs, dancing and dressing up costumes. Through questionnaires I know if the children meet with song from Chodsko in kindergarten because they could form their relationship to this beautiful area in result. I mention what songs the teachers choose to sing and what their reasons are. The aim of my thesis is to find out the answer to the question. Is still the folk song of Chodsko region attractive or not? You can see it in video recording which is in the next practical part.

Keywords: musical activities, singing, Chodsko

Obsah

Úvod.....	8
TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1 Lidová píseň v estetické výchově dětí předškolního věku.....	10
1. 1 Estetická výchova.....	10
1. 2 Hudební pedagogika.....	10
1. 3 Hudební výchova.....	11
2 Hudební činnosti v mateřské škole.....	13
2. 1 Vztah dítěte k hudbě.....	13
2. 2 Činnosti v MŠ.....	14
2. 3 Nástroje v MŠ.....	15
2. 3. 1 Orffovy nástroje.....	16
2. 3. 2 Netradiční nástroje.....	16
2. 3. 3 Hra na tělo.....	17
3 Zpěv v MŠ.....	18
3. 1 Dětský hlas.....	19
3. 1. 1 Hlasová hygiena.....	20
3. 1. 2 Desatero pro zlepšení dětského zpěvu.....	21
3. 2 Proč děti nezpívají?.....	22
3. 3 Co udělat proto, aby děti zpívaly rády?.....	24
4 Píseň.....	25
4. 1 Charakteristika písně.....	25
4. 1. 1 Jak píseň děti naučit?.....	26
4. 1. 2 Které písně s dětmi zpívat?.....	27
4. 2 Lidová píseň.....	28
4. 2. 1 Děti a lidová píseň.....	29
4. 2. 2 Zlidovělá píseň.....	29
4. 3 Umělá píseň.....	29

4. 4 Chodská lidová píseň.....	30
PRAKTICKÁ ČÁST.....	32
5 Výzkum.....	33
5. 1 Stanovení problému.....	34
5. 2 Hypotézy.....	34
6 Chodsko.....	35
7 Metodika.....	36
7. 1 Kvantitativní výzkum.....	37
8 Výsledky.....	38
8. 1 Zpěv v MŠ.....	38
8. 2 Rozvoj vztahu k Chodsku.....	44
9 Diskuze.....	51
10 Závěr.....	53
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	54
SEZNAM PŘÍLOH.....	56

Úvod

Vzpomenu-li si na dobu, kdy jsem navštěvovala mateřskou školu, hudební činnosti patřily mezi nejčastější. Hráli jsme na flétnu, zpívali, pracovali s písní a hudebními nástroji, které jsme si sami vyráběli. Učili se mít cit pro rytmus. Již v té době jsem věděla, že mne hudba velmi baví a našla jsem v ní zalíbení, díky kterému jsem se již od mala věnovala hudebním aktivitám. Chodila jsem sólově zpívat, navštěvovala dětské národopisné soubory. Dodnes si občas zahraji na klavír, flétnu nebo kytaru a pravidelně navštěvuji pěvecký sbor. Díky hudbě se dokáži pozitivně naladit, odreagovat a zapomenout na každodenní shon. Hudba je mým lékařem a je pro mne velmi důležitá.

Když jsem přemýšlela, jaké volím téma pro svoji bakalářskou práci, měla jsem jasno. Zajímalo mě, jak je tomu dnes v mateřských školách na Chodsku, v místě, kde jsem se narodila.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Lidová píseň v estetické výchově dětí předškolního věku

1.1 Estetická výchova

Estetická výchova pomáhá k formování osobnosti dítěte, a to velmi účinně. Působí na všechny oblasti dětské psychiky a především ovlivňuje morální a citový rozvoj. Obecným cílem je vést děti k tomu, aby dokázaly vidět a chápat krásu nejen v umění, ale i v životě společnosti a dovedly se esteticky vyjádřit. Tato výchova má za úkol se estetickými výchovnými prostředky postarat o všestranný rozvoj dítěte, jeho tvořivost, dovednosti, vnímavost a nabídnout estetické zážitky, přiměřené věku. (*Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy 1984, s. 162*)

Voborník estetickou výchovu definuje jako výchovu, která se zabývá krásou, pochopením krásy ve společnosti, v umění, i v lidských vztazích, v přírodě, ale také ve výtvorech, co stvořili lidé.

Má velký podíl na rozvoji společenského a kulturního života. Nabízí možnosti a způsoby, jak využít svůj volný čas. (Voborník 1979, s. 8, 9)

1.2 Hudební pedagogika

Možnosti všestranné seberealizace poskytuje umění. Vědní disciplína hudební pedagogika přináší teorii a vysvětluje zákonitosti výchovy uměním. (Voborník 1979, s. 9)

Holas definuje hudební pedagogiku jako systém, který přijímá, zpracovává a také interpretuje široké spektrum poznatků, například o základních faktorech, které po hudební stránce efektivně formují vědomí jedince, jeho dovednosti, schopnosti nebo postoje. Dále se hudební pedagogika zabývá metodami práce, prostředky, dějinami, pedagogicko-psychologickými problémy jak ve školním vyučování, tak i v základních uměleckých školách nebo zájmových či mimoškolních aktivitách. (Holas 2004, s. 7)

Hudební pedagogika dle zaměření:

- 1) Všeobecná hudební výchova – přirozený rozvoj hudebního vnímání jedince, který probíhá v průběhu vzdělávání, ale také v rodině. Tato oblast je nejširší.
- 2) Hudebně talentovaní jedinci – zajištění podmínek a prostředků pro další rozvoj hudebních schopností a dovedností.
- 3) Z hudebně talentovaných jedinců se vyberou ti, kteří jsou mimořádně nadaní, jim se zajistí odborná specializovaná průprava, která se může hodit při takovémto případném životním povolání.

(Voborník 1979, s. 2)

1.3 Hudební výchova

Hudební výchova je součástí estetické výchovy. Cílevědomě působí na jedince spolu s dalšími výchovnými složkami. Uplatňují se k tomu všechny přirozené předpoklady dítěte. (*Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy* 1984, s. 162, 163)

Dle Budíka je hudební výchova celkově pro děti „hudební hrou“, díky které dochází k všestranné seberealizaci dítěte, a to bez vážných výchovných problémů. (Budík 1984, s. 12)

Voborník tvrdí, že hudební výchova je předmět činnostní, který si klade za cíl esteticky působit na jedince. V mateřské škole je úzce spjata s výchovou jazykovou, výtvarnou, pohybovou a literární. (Voborník 1979, s. 25)

Dále uvádí, že hudební výchova je nezbytně nutná a má velký vliv na všestranný rozvoj osobnosti v oblasti:

- a) kulturně estetické – rozvoj vnímavosti k umění,
- b) ideově společenské – vytváření postojů k uměleckému dílu.

(Voborník 1979, s. 9)

Hudební výchova si klade za cíl správnými prostředky a formami rozvíjet hudebnost dětí a jejich přirozený zájem. K tomu využívá veškeré přednosti, které hudba nabízí. Například hudba komplexně a kladně působí na lidskou psychiku, zahrnuje mnoho prostředků, které pedagogovi pomůžou k rozpoznání a k dalšímu rozvoji hodnot u jedince jako jsou hodnoty citové, kulturně společenské, mravní estetické a intelektuální.

Dítě si v hudebně výchovném procesu osvojuje:

- a) melodičnost řeči a emocionálně estetický výraz - uvědomuje si rozdíl mezi mluveným a zpívaným projevem, tímto dítě získává předpoklady pro svou hudebně estetickou tvořivost;
- b) základní hudební činnosti, které vedou k rozvoji dovedností, schopností a návyků;
- c) znalosti a hudebně výrazové prostředky, které jsou potřebné k dalšímu estetickému vnímání, prožívání a chápání umění;
- d) tvorbu lidovou i umělou, dále základní hudebně estetické hodnoty.

(Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy 1984, s. 162, 163)

2 Hudební činnosti v mateřské škole

2.1 Vztah dítěte k hudbě

Každé dítě má rádo hudbu a zpěv. U volné hry můžeme pozorovat, kolik melodií vzniká, například při hře s oblíbenou hračkou. Už tím dochází k rozvoji hudební fantazie, spontaneity a představivosti. Dítěti zvuk přináší radost, proto má rádo jakékoliv hrátky s tóny, s písní, s hudbou obecně. Chce si hrát, poslouchat, zpívat tóny a nejrůznější melodie. Hudba proniká do nitra dítěte a podporuje jeho přirozenou pohyblivost. Bavíme-li se o hudebních činnostech, je třeba si všímat spontaneity, případně z ní vycházet při dalších činnostech, rozvíjet ji. (Budík 1984, s. 11)

Nejdůležitější je motivace jedince, která ovlivňuje následný vztah k hudebnímu dílu. Díky všestranným aktivitám dítěte se u něj může dostavit hudební prožitek. Prostor pro takovéto aktivity obstarává učitel, který volí vhodné metody práce. Tím se vytváří vztah (interakce) mezi pedagogem a dítětem a poté můžou spolu, jako partneři, objevovat krásy hudebních děl a projevů. Pedagog zajistí, že se všechny děti mohou uplatnit v tvořivých hudebních projevech. Dítě a pedagog se mohou díky partnerskému vztahu stát interpretem, aktivním posluchačem, improvizátorem a díky vzájemné spolupráci se oba společně podílejí na konečném výsledku jejich práce – vzniká estetická hodnota hudebního díla. (Voborník 1979, s. 28)

Voborník dále píše:

Metodologickým východiskem učitele bude zajištění

a) hodnot vstupních – motivování zájmu dítěte,

b) hodnot výstupních – úroveň estetického zážitku.

(Voborník 1979, s. 29)

Je velmi důležité děti při hudebních činnostech sledovat, poznávat, rozpoznat zvláštnosti a rozdíly, z nich vycházet při individuální práci s jednotlivci tak, aby vznikl co nejlepší kolektivní projev. Efektivní je práce ve skupinkách, protože skupina jedinci poskytuje oporu a společnost. Je nesmírně důležitým a nezastupitelným výchovně vzdělávacím úkolem každé školy získat všechny děti pro hudbu a zpěv.

Dále bychom si měli všimnout hudebního nadání dětí, spolupracovat se ZUŠ a dalšími institucemi, se kterými se společně snažíme o co nejlepší péči a rozvoj dítěte. (Budík 1984, s. 12)

2.2 Činnosti v MŠ

Pro rozvoj hudebních činností v předškolním vzdělávání je důležitý pedagog, jelikož motivuje děti k aktivitám. Motivace velmi ovlivňuje vztah jedince k hudbě. Pedagog sleduje dětská očekávání, přání, jejich zájmy a následně vhodně reaguje. Dle toho odvíjí intenzitu a způsob motivace. (Holas 2004, s. 56)

Již v mateřské škole se uplatňují k rozvoji estetických dovedností, zkušeností, schopností a návyků činnosti pěvecké, pohybové, poslechové a instrumentální. Dochází tak k osvojování pěveckého a posluchačského repertoáru. Ke zpěvu samozřejmě patří i používání elementárních hudebních nástrojů a také se dbá na rozvoj pohybových dovedností, spojovaných právě s hudbou. (Voborník 1979, s. 25)

Státní pedagogické nakladatelství uvádí čtyři okruhy hudebních činností v mateřské škole.

1) Základem celého hudebně výchovného procesu jsou činnosti pěvecké. Díky nim poznáváme krásu zpěvu. Získané základy hudebních dovedností dětem kultivují projev nejen zpěvním, ale i mluvním.

2) Činnosti instrumentální nám urychlují hudebně výchovný proces. Děti díky hudebním nástrojům aktivně vnímají rozdíly mezi zvuky, cítí rytmus řeči i hudby. Uvědomují si tempo, melodii a dynamiku.

3) Hlubší citové prožívání hudby dětem zajistí činnosti hudebně pohybové, jelikož jsou pro děti nejtypičtějším projevem pro pochopení. Děti umí hudbu vyjádřit pohybem.

4) Činnosti poslechové nám slouží spíše jako motivace. Poslech krátkých, smysluplných tónů vede u dětí k prožitku a zážitku. Dochází k rozvoji hudební i sluchové představitivosti a sluchovému vnímání. (*Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy* 1984, s. 163)

Děti v mladším předškolním věku většinou píseň ihned reprodukuje. Mají rády hry se zpěvem, hru na hudební nástroje či zpěv spojený s tanečními prvky. Starší děti rády poslouchají nejrůznější nahrávky, písničky. Mohou již mít oblíbeného zpěváka či zpěvačku. Děti vyhledávají písně populární, pro dospělé. Mají rády také jak lidovou, tak umělou hudbu, kde je legrace a humor. (Mišurcová, Severová 1997, s. 120, 158)

Děti tohoto věku reprodukuje písně, které si často zpívají i při jiných činnostech. Mají rády zpěv spojený s tancem, který chtějí často opakovat. Experimentují s ním a snaží se vždy napodobit to, co viděly. Hudebně nadané dítě v tomto věku dokáže reprodukovat i písně s náročnou melodií a textem.

Děti rády experimentují. Vymýšlejí nové písničky, ve kterých vystihují své pocity nebo mění text u známých melodií. (Mišurcová, Severová 1997, s. 161-163)

2.3 Nástroje v MŠ

Pro děti v mateřské škole jsou nástroje velmi přitažlivé, protože vydávají tón. Jsou rozmanité svou barevností a vzbuzují nespočetně představ. Rozvíjí se fantazie, smysl pro rytmus a pohybové nápady ke znázornění. (Jenčková 2005, s. 222)

Jurkovič uvádí „hru na echo“, kdy pedagog udává jednoduché rytmy a děti je opakuje. Zpočátku využíváme hru na tělo, později můžeme zkoušet s jednoduchými hudebními nástroji. Je dobré zkusit i těžší rytmus, který musíme opakovat několikrát, aby jej zvládli všichni. (Jurkovič 2012, s. 77, 78)

2. 3. 1 Orffovy nástroje

Do hudebních činností v předškolním vzdělávání se zařazují velmi často Orffovy nástroje. Orffova škola se zaměřuje na rozvíjení dětské tvořivosti. Spadá do ní nejen zpěv, ale i rytmizace či taneční pohyb. Mezi Orffovy nástroje patří zvonkohry, zobcové flétny, xylofony, metalofony, triangly nebo bubínky. V předškolní pedagogice pomáhají s přechodem mezi tělesnou a hudební výchovou. (Mišurcová, Severová 1997, s. 171)

Dle Šimanovského je Orffův kufřík složen z těchto nástrojů: bubínek, činely, triangel, škrabky, paličky, metalofon a ozvučná dřívka. Využit se dají na různé činnosti, rozvíjející smysl pro rytmus a ke všelijakým hrám. Umožňují pracovat společně, intonovat, pěstovat souhru nebo se jednotlivě, přirozeně a bez ostychu projevovat před ostatními. Dokáží nás uvolnit a zbavit se tak zbytečného vnitřního napětí. (Šimanovský 2007, s. 81)

2. 3. 2 Netradiční nástroje

Tyto hudební nástroje si můžeme snadno vyrobit. Mohou jimi být například poklice, struhadlo, valcha, vlnitý plech. Dále můžeme využít plastové lahve s hrstkou rýže nebo hrachu. Zvonky, kusy železa nebo zvonkohry jsou taktéž netradiční nástroje. Nevyžadují vlastně žádné znalosti, pro začátek jsou ideální. Přinášejí radost a jsou skvělou průpravou pro pozdější náročnější nástroje. (Šimanovský 2007, s. 81)

Když se rozhlédneme kolem sebe, zjistíme, kolik věcí se může rozeznít. Všude kolem nás je spousta hudebních nástrojů. Doma, na louce, na zahradě nebo třeba v lese. Můžeme například udeřit vařečkou do hrnce, cinknout lžičkou do skleničky, nasypat hrách či rýži do obalu od kindervajíčka nebo kamínkem ťukat o kamínek. Je dobré s dětmi poslouchat zvuky kolem nás. (Tichá, Raková 2007, s. 11)

2. 3. 3 Hra na tělo

Jako doprovod k písničkám nemusí být pouze hudební nástroje, ale postačí nám naše tělo – ruce a nohy. Můžeme tleskat, pleskat, dupat, případně kdo umí i luskat na prsty. Je důležité udržet tempo písně, nezrychlit ani nezpomalit. Hru na tělo je možné využít pro celou píseň, určitá slova nebo vyhrazenou část. (Tichá, Raková 2007, s. 15, 16)

Viskupová uvádí, že hra na tělo patří mezi základní pohybové projevy. Je dobrá pro děti, co nemají dovednosti a znalosti tanečního provedení. Tímto se učí improvizovat. Před začátkem hry bychom měli volit pár cviků na ruce, aby byly uvolněné. V mateřské škole můžeme využít tleskání, pleskání, dupání a luskání. Hrou na tělo rozvíjíme u dětí cit pro rytmus. Techniky se dají různě kombinovat.

(Viskupová 1989, s. 9-12)

Jurkovič charakterizuje:

Tleskání

Při tleskání je nejlepší, když pravá ruka představuje bubínek a tleská do levé, která je dlaní vzhůru. Je možné změnit polohu rukou a tleskat dlaněmi proti sobě.

Pleskání

Plácání dlaněmi do stehů je pleskání. Ruce se střídají nebo hrají obě naráz. Jako polohu těla volíme sed, případně stoj s podřepem. Při této hře se dá velice dobře pracovat s dynamikou.

Luskání

Luskání má zajímavou barvu zvuku, pro děti může být obtížnější. Luskání provádí obě ruce dohromady. Zvuk vznikne sklouznutím prostředníčku po palci ve směru dlaní.

Dupání

Dupat s dětmi můžeme klasicky při chůzi, kdy naše chodidlo dopadá na zem, po mírném zvednutí kolena. Nohy se střídají.

(Jurkovič 2012, s. 77)

3 Zpěv v MŠ

Zpěv je nejpřirozenější dětský projev. Některé děti dokonce dříve zpívají, než mluví. Díky zpěvu se přirozeně rozvíjí nejenom hudební schopnosti, ale i řečové dovednosti. Je potřeba zpěv trénovat. Malé děti se zvládnou naučit zpívat rychle, protože nemají žádné návyky ani bloky, které mohou mít dospělí jedinci. (Tichá, Raková 2007, s. 9)

Hála a Sovák píší, že zpěv je velmi důležitý pro zdraví. Dítě se učí správně dýchat a posiluje tím hrudní i břišní svalstvo. Zpěv kladně působí na srdce a výměnu látek v těle. Dále je zjištěno, že podporuje i trávení. Se zpěvem se dítě setkává ve školce, kde pedagog sleduje a hodnotí hlasové orgány. Při nachlazení se dítě do zpěvu nenutí. Zpívá se pouze v místnostech, které jsou pro děti zdravotně nezávadné. Zpěv upevňuje kolektivní vztahy a rozvíjí estetické cítění dítěte. (Hála, Sovák 1962, s. 72)

Než začneme s dětmi zpívat, měli bychom si uvědomit, že je velmi důležitá hlasová hygiena. K ní neodmyslitelně patří i hygiena psychiky, myslím tím klidné a pohodové prostředí, soustředěnost. Místnost by měla být vyvětraná, bez prachu. Cílem každé paní učitelky je naučit dítě zpívat lehkým nosným tónem. Děti bychom neměli zatěžovat, například zpíváním při náročné fyzické činnosti či hře. Odbouráváme křik ve třídě, jelikož dochází u dětí k přepínání hlasivek. Bereme v potaz rozsah dětského hlasu, který se snažíme rozšířit. (Budík 1984, s. 27)

Ještě před samotným nacvičováním písničky bychom si měli vše důkladně promyslet a vytvořit postup, díky kterému se dostaneme do konečné formy hudebního projevu. Postupně trénujeme určité části, které se posléze pokoušíme dát dohromady. Pro děti v předškolním věku by bylo lepší sedět při zpěvu v tureckém sedu než stát. Sledujeme držení těla a břicho nesmí být stlačeno, aby dech mohl proudit a bránice pracovat. (Kulhánková 2002, s. 9-11)

Viskupová tvrdí, že učitel by měl nejprve zvážit, jakou píseň zvolí, zda k ní bude možný pohyb a bude děti uspokojovat melodie a text. Najdeme i píseň, u které propojení zpěvu a pohybu není vhodné. Měli bychom se zamyslet nad složkami,

kteřé nám mohou pohybovou aktivitu ovlivnit. Napřříklad rytmus písně, melodie, dynamika, tempo, zda je píseň v tónině mollové, či durové, jaký má píseň obsah a formu. Jde nám o estetický prožitok. Písně, které chceme děti učit, by měly mít výraznou melodii, rytmus a měly by být snadno zapamatovatelné.

O písni, kterou se chtějí společně naučit, pedagog promluví a představí ji. Při náročnějším textu je třeba vysvětlit neobvyklá slova, u lidových písní slova v nářečí. Je důležité upozornit na rytmus nebo zvláštnosti v melodii. Pokud píseň děti již znají, zpíváme ji společně. Novou píseň zazpívá pedagog sám nebo případně jedinec, který ji zná. Je dobré trénovat po krátkých úsecích, které děti opakují. Pokud se nám podaří píseň naučit, můžeme ji spojit s pohybem, hrou na tělo nebo použít hudební nástroje pro rozvoj rytmu. (Viskupová 1989, s. 79-81)

3.1 Dětský hlas

Rozsah dětského hlasu závisí na jeho individuálních dispozicích (hlasových, tělesných, psychických), dále na věku a pěvecké aktivitě.

Tichá uvádí orientační rozsah dětského hlasu ve věkových obdobích:

- kojenci a děti do tří let : $g1 - c2$

- předškolní věk: $f1 - e2$

- mladší školní věk: $c1 - f2$

- 10 let až puberta a – $a2$

(Tichá 2009, s. 21)

Polohu písni pedagog zvolí dle dětského hlasu. Je možné píseň transponovat nahoru nebo dolů. Rozsah písně by měl být přiměřený a nepřekročit jejich možnosti. To znamená v rozpětí C 1 do H 1, případně C 2, D 2. (Šimanovský, Tichá 2011, s. 21)

Hála a Sovák uvádějí, že po četných statistických zkoumáních by do 6. roku neměly tóny překročit hranici kvarty až kvinty, někteří však připouští sextu nebo dokonce septimu či oktávu. Vždy je důležité řídit se rozsahem většiny ve třídě.

(Hála, Sovák 1962, s. 72)

Dětský hlas má zvonivou, jasnou barvu. S věkem nabývá barevnosti a hlavně síly. Je schopný rozvoje, pokud se s ním zachází správně (je tvořen hlavově, rezonuje a má měkký začátek). (Tichá 2009, s. 21)

3. 1. 1 Hlasová hygiena

Vrchotová-Pátová ve svém díle shrnuje zásady hlasové hygieny, jelikož právě ta je předpokladem pro správné a zdravé zpívání. Zpívat by se mělo ve vyvětrané, nepřetopené místnosti. Nezpíváme na studeném vzduchu nebo při namáhavé aktivitě. Ani dlouhé zpívání není dobré, jsou důležité přestávky. Zpívat se doporučuje několikrát denně, avšak v kratších časových intervalech. Neměli bychom přepínat hlasivky, křičet. Nezpíváme ani nemluvíme vysoko, protože tím napínáme hlasivky a může to být pro nás škodlivé. Pokud se cítíme unavení, raději nezpíváme. Po nemoci musíme hlasivky šetřit a začít opatrně, slabě. Měli bychom dávat pozor na studené nápoje a zmrzliny nebo studený vzduch, avšak je dobré se otužovat. Pozitivní vliv na zdraví má zpívání v přírodě. (Vrchotová-Pátová 1976, s. 14, 15)

3. 1. 2 Desatero pro zlepšení dětského zpěvu

Tichá a Raková uvádí, jak je možné zlepšit zpěv.

- 1) Dětský hlas by měl být lehký, zpěvný, děti by neměly zpívat příliš hluboko. Snažíme se omezit křičení.
- 2) Prozpěvování a pobrukování dětí tolerujeme, podporujeme.
- 3) Pozorně posloucháme zvuky kolem nás, dokážeme je poznat a porozumět jim. Tímto dochází k rozvoji sluchového vnímání, které nám pomáhá při soustředěném naslouchání nahrávek CD.
- 4) Při zpívání si rukou ukazujeme směr melodie – stoupání, klesání. Je možné k tomu využít notový záznam či nahrávku. Dítě zpočátku napodobuje naše pohyby.
- 5) Pro rozvoj čistých tónů u dětí je důležité, aby samy sebe slyšely. Proto se snažíme náš hlas i celou skupinu ztišit, ztlumit doprovod nebo CD. Pokud děti chtějí, mohou si zkusit zaspívat samy, tím pozorují a dobře slyší svůj hlas.
- 6) Je důležité procvičovat hudební paměť dětí.
- 7) Zpěv je dobrý pro tělesný a duševní rozvoj dítěte. Dochází ke zlepšení dechu, mluvené řeči a správnému držení těla.
- 8) Pokud chceme děti píseň naučit, je dobré ji zaspívat nebo pustit, aby ji měly možnost slyšet celou. Musí se trénovat po částech, několikrát opakovat, děti neustále povzbuzovat a motivovat.
- 9) Na děti nesmíme spěchat, musíme být trpěliví a nekritizovat. Tempo rozvoje je velmi individuální. Nezapomínáme chválit.
- 10) Je dobré navozovat bezpečnou, radostnou a pohodovou atmosféru ve třídě, podporovat děti a radovat se z jejich pokroků.

(Tichá, Raková 2007, s. 13, 14)

3.2 Proč děti nezpívají?

V dnešní době se setkáváme s dětmi, které nezpívají. Šimanovský a Tichá uvádějí ve svém díle příčiny a důvody.

1) Jedním z důvodů je absence správného hlasového vzoru. Jak je známo, děti opakují to, co slyší. Převážně to bývá reprodukováná hudba, která má nízkou polohu. Ta samozřejmě není pro předškolní věk správná. Proto se stává, že dítě přestane zpívat, protože neumí vytvořit tón na základě hlavového hlasu. Nízké tóny spíše mluví, vysoké tóny jsou falešné, protože si je přizpůsobuje své hlasové poloze. Dětský hlásek by měl být lehký, jasně znějící.

2) Jako další důvod uvádějí, že maminky dětem nezpívají, tudíž ani dítě nemůže mít zkušenost s jednohlasým zpěvem. Nemůže tedy napodobovat maminčin zpěv, tudíž nezná žádné melodie, písně, které by mohly vést k následnému hudebnímu rozvoji.

3) Důvodem, proč dítě nezpívá, může být i to, že se dítě neslyší. Dítě nemůže ve společném zpěvu nebo s hlasitým doprovodným nástrojem slyšet, zda je jeho intonace čistá.

4) U dítěte vážne propojení mezi sluchem a hlasem, hudební představou a hlasovou realizací. Dítě písničku zná, ale hlasivky si dělají, co chtějí. Náprava je možná umístěním dítěte vedle dobrého zpěváka nebo si pomůže ukazováním melodie rukou.

5) Jako poslední důvod uvádějí nesoustředěnost dítěte. Dítě možná nerozumí, proto nevnímá, nespolupracuje nebo na úkol nestačí. Chybí motivace. Samozřejmě bereme v potaz, že některým dětem chybí vlohy. Těmto dětem dáváme úkoly, které jsou schopni splnit. (Šimanovský, Tichá 2011, s. 13, 14)

Tichá uvádí ve své publikaci tyto důvody nezpěvnosti:

1) Jednohlasá písnička je pro dítě nejbližší. Když maminka zpívá, dítě se cítí příjemně a bezpečně, poslouchá zpěv a pobrukuje si. Někdo by to řešil zapnutím reprodukované hudby. Ta je ale pro děti velmi složitá, neorientují se v ní. Důvod, proč děti nezpívají, může být ten, že jim není zpíváno.

2) Další důvody mohou být způsobeny okřiky, až zákazem zpívání. Chybí podpora hudebnosti v rodinném prostředí. Dochází k tomu, že dítě nezpívá a neumí vydávat znělý hlas při mluvení. Jeho zpěv a mluva je až monotónní, případně v rozsahu několika středně položených tónů. Ochabují hlasivkové svaly, dechové i hrtanové a jejich výkon se též snižuje.

3) Jako další důvod uvádí chybné držení těla dětí a malou fyzickou zdatnost. Děti se málo pohybují, jejich svaly ztrácí výkon. Děti chodí shrbené, jejich hrudní koš je tedy zúžený, což způsobuje omezení dýchání. Děti nevyužívají brániční dech, avšak svrchní dech, a to s pomocí ramen. Chybné držení těla způsobuje narušení souhry, která je mezi dechem a hlasivkami.

4) Snižování polohy mluveného hlasu a hrudního znění z důvodu přijímání mluvení v nízké poloze a bez rezonance. Nedojde-li k nápravě, hlas se poruší. Dětem se ztrácí lehkost hlasu a vyšší tóny nakonec nejdou vytvořit vůbec.

5) Mezi další důvody patří nesprávné pěvecké vzory, či pasivní přijímání hudby. Dítě je v prostředí, které nepodněcuje ke zpívání. Dítě poslouchá zpěv pasivně, pokouší se napodobovat. Osvojí si například tvrdé hlasové začátky nebo drsný projev celkově. Tím může dojít k narušení dětského hlasu a potlačení výšek.

6) Jako poslední důvod uvádí Tichá neodbornost pedagogů. Neznalost, špatné vedení, příliš nízká poloha písni, malý rozsah tónů nebo hlasitý doprovod klavíru, kdy se dítě neslyší. (Tichá 2009, s. 12, 13)

3.3 Co udělat proto, aby děti zpívaly rády?

Šimanovský a Tichá tvrdí, že pro zpěv dětí je velmi důležitá motivace. Jde o to, aby se dítě snažilo vypustit z úst ten nejlepší tón, který umí. Nezapomeneme dítě chválit. Měli bychom se snažit navodit příjemnou, radostnou a komunikativní atmosféru, při níž děti budou mluvit o dosavadních zkušenostech, budeme si sdělovat zážitky, prožitky a radostné chvíle ze zpívání.

Správné držení těla - Aby se dětem zpívalo dobře, je důležité dbát na správné držení těla, které vychází z aktivního těžiště. To nám pomáhá držet tělo vzpřímeně, správně dýchat, a je tudíž možné vytvořit zdravý hlas.

Aby se nám podařilo naučit děti správně stát, je dobré, když si zpočátku poskočí na špičkách. Ruce podél těla, volně spuštěné. Pro správný sed je dobrý použít židličku. Těžiště v sedu uplatní tehdy, sednou-li si na okraj židle, mírně roznoží nohy a chodidla si opřou o zem. Je dobré posilovat i zádové svaly, jelikož dnešní děti podléhají televiznímu a počítačovému trendu. Hrudní i zádové svaly jsou proto ztuhlé, slabé, špatně se dětem dýchá a dech je poměrně krátký.

Dýchání - Dítě by nemělo být jakkoliv úzkostné, jelikož poté dochází k zúžení dýchacích cest, proto dochází k nadměrnému nadechování. Samozřejmě cviky a činnosti posilující dech jsou v mateřské škole žádané. Děti by se měly naučit také hospodařit s dechem. To posilujeme například foukáním do pířka, při činnostech využíváme brčka nebo prodlužujeme nádechy v písních.

Zpěvní (hlavový) hlas - Dětem předškolního věku volím písně s melodií postupující shora dolů. Náš zpěv by měl být lehký, hlavový, který se u dětí sám přirozeně rozšíří o tóny nižší polohy.

Výslovnost - Pro správnou výslovnost je důležité mít uvolněná mluvidla, mírně předkloněnou hlavu. U každého jedince je rozvoj řeči a tempo jiné. Musíme být trpěliví, respektovat ho a samozřejmě za sebemenší pokrok chválit. (Šimanovský, Tichá 2011, s. 17-20)

4 Píseň

Pavel Žák

Pozdrav zem a sluníčko

a už si světem letí.

Zastav se u nás, písničko!

Chtějí tě zpívat děti!

(Jenčková 2005, s. 71)

4.1 Charakteristika písně

Jurkovič definuje:

„Píseň je většinou kratší skladba pro jeden hlas bez doprovodu nebo s doprovodem, tvořená na strofický text, nejčastěji o jedné či více slokách.“ (Jurkovič 2012, s. 43) Dále dodává, že se od sebe písničky liší. Rozlišujeme je dle účelu, rozsahu nebo funkce.

Tichá a Raková uvádějí, že všechny písně jsou odlišné. Mají jiný text, rytmus a melodii. V každé písničce zaujme děti něco jiného, na což může pedagog reagovat a využít situaci k motivaci pro další činnost. Každá píseň nabízí hudební aktivity, kterými můžeme nácvik písně zpestřit, či obohatit. Například využít jednoduché nástroje, tanec, pohyb nebo třeba malování. Je dobré s dětmi zkoušet nové a nové činnosti, nechat je vymýšlet, inspirovat se jimi. (Tichá, Raková 2007, s. 14)

Jurkovič uvádí:

„Písničky nám dávají vědět o kytkách, o stromech, o zvířatech, ale především o nás lidech, o našich radostech či trápeních. Dávají nám však také zprávu o lidské práci, tedy například o řemeslech a řemeslnících.“

(Jurkovič 2012, s. 46)

Děti v mateřské škole se setkávají s písní lidovou a dětskou, která v dnešních aktivitách přispívá k hudebnímu rozvoji dětí a jejich zrání. (Jenčková 2005, s. 71)

Zpěvem písní lidových, zlidovělých a písní tvořených skladateli celkově probouzíme u dětí hudebnost. (Viskupová 1989, s. 79)

U dětských i lidových písní nacházíme výrazné tempo a rytmus, což kladně působí na spontánní pohyb dětí. Hudebně se projevují a intenzivněji píseň prožívají. K práci s písní můžeme využít hru na tělo, tanec, pantomimu či různé druhy chůze. (Jenčková 2005, s. 71)

Dětské písně pobízejí k různým druhům pohybu díky rytmu, tempu či dynamice. Podněcuje se dětský spontánní pohyb, který vede k intenzivnějšímu prožívání písní a podporuje zpěv. Dětskou píseň je možno hudebně interpretovat, dramatizovat. (Jenčková 2005, s. 101, 102)

4. 1. 1 Jak píseň děti naučit?

Způsob, jakým budeme děti učit písničku, by měl vycházet z aktuální situace dětí. Může být například součástí pohádky, příběhu, zpívat můžeme na hřišti, v parku, na procházce nebo třeba při společné hře s hračkami. Některé písničky můžeme zvolit jako rituály. Dětem se okamžiky opakují a to mají velmi rády, protože poté přijdou činnosti, na které se těší.

Tichá a Raková stanovily body, které by se neměly vynechat při práci s písní. Jejich pořadí se může měnit, záleží na momentální situaci.

- *Přečteme dítěti text písničky.*
- *Vysvětlíme neznámá slova.*
- *Poslechneme si společně nahrávku z CD.*
- *Ptáme se dítěte, zda ví, o čem písnička vypráví: kdo v ní vystupuje (např. která zvířátka), v které roční období se příběh odehrává atd.*
- *Vhodné je, když ho učíme písničku společně s pohybem, případně při zpěvu naznačujeme pantomimou obsah písně.*

- Jako další bod uvádí, že je možné píseň po naučení doprovodit. Děti mohou použít jednoduché dětské nástroje - Orffovy nástroje - nebo nástroje netradiční.

(Tichá, Raková 2007, s. 16)

Jurkovič uvádí, že je důležité děti motivovat, aby poslouchaly předzpívanou píseň se zaujetím a měly touhu se ji naučit. V žádném případě nechceme, aby děti ihned opakovaly slova a melodii. Posléze je učíme píseň po částech, až nakonec umějí celou. Pro děti je důležité píseň slyšet celou, teprve potom může začít nacvičování. Děti již mají pocit, že píseň znají, a proto je práce jednodušší a rychlejší. Je dobré učit text rovnou s melodií. Děti by měly textu rozumět, dobře vyslovovat a zpívat ho správně a s pochopením. (Jurkovič 2012, s. 62)

Paní učitelka v mateřské škole by měla mít dovednost tvořit jednoduchou melodii na text tak, aby tóny odpovídaly dětské poloze hlasu, improvizovat, zmelodizovat báseň, říkadlo a jiné. Stává se tak skladatelem písní. Je dobré se pokusit přimět i děti ke zmíněné činnosti, jelikož jsou kreativní a plní fantazie. (Jurkovič 2012, s. 40)

4. 1. 2 Které písně s dětmi zpívat?

Dříve se doporučovaly či předepisovaly osnovy, kterých se pedagogové řídili. Dnes osnovy nejsou. Paní učitelky se mohou opírat o Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, který spoléhá na jejich fantazii, iniciativu a vynalézavost. Je důležité, jaký má pedagog vztah k hudbě, hudební vzdělání, přístup a přehled o literatuře hudby pro děti, zda má zájem navštívit seminář či vzdělávací kurz.

Alena Tichá ve své publikaci „Učíme děti zpívat“ doporučuje děti učit obecně známé lidové písně. Jsou určeny dětem a používají je celé generace pedagogů i rodičů. (Jurkovič 2012, s. 48, 49)

4.2 Lidová píseň

„Lidová píseň, tematicky, žánrově a druhově široce rozvětvená oblast písňového folklóru. Jejími hlavními znaky jsou ústní šíření, kolektivnost tvůrčího procesu, do jisté míry i anonymita, úzká vazba na různé tradiční formy života a kultury venkovského lidu. Lidová píseň se skládá z textu a nápěvku. Na vztahu obou těchto složek závisí i charakter její formy a výrazu.“ uvádí Vysloužil ve svém díle Hudební slovník pro každého 1. (Vysloužil 1995, s. 162)

Valový ji definuje jako píseň, která žije v lidovém prostředí, zaujímá své důležité místo v kultuře a ústně se traduje. V tomto prostředí také vznikly, proto po obsahové a formální stránce odpovídají životu našich předků. Lidová píseň nezná původce, pouze se ústně předávala z generace na generaci, až ji někdo písemně zapsal. Zda měla opravdu takto znít, nikdo neví. (Valový 1978, s. 6)

Dříve se při každé příležitosti zpívalo, proto vznikaly písně, které měly souvislost se životními situacemi. Lidové písně vyjadřují například vztah k druhému člověku, vztah k práci, k životu, k přírodě, ke společnosti atd. Tyto písně se předávaly z generace na generaci. (Viskupová 1989, s. 79)

Lidové písně vznikaly v přírodě, proto jsou tím místem poznamenány. Zachycují moudrost předků, kterou chtějí předat. (Jurkovič 2012, s. 47)

Lidové písně jsou zdrojem různých tanců, podněcují k pohybu díky rytmu, tempu a melodii. Vystihují vztah našich předků k přírodě, jejich radost, sílu, humor a společnou zábavu. Podíváme-li se na lidovou píseň dnes, zjistíme, že přirozeně a vstřícně působí na spontánní pohyb a hudební vyžití všech dětí. Podněcuje k pohybovým i hudebním hrám jak ve skupině, tak s kamarády. (Jenčková 2005, s. 89)

Autoři lidových písní se snažili, aby lidé jejich píseň přijali a zpívali si ji. Měli vzory v hudebně nadaných a zkušených muzikantech, tehdy bez hudebního vzdělání, kteří znali lidové dědictví. Podle nářečí a hudby poznáme kraj, odkud píseň pochází. (Jurkovič 2012, s. 40)

4. 2. 1 Děti a lidová píseň

Děti si lidovou píseň snadno zapamatují, jelikož je melodická a rytmická. Učí se lépe než píseň umělá. Při hudebních činnostech se můžeme zaměřit na rytmus, melodii, takt, dynamiku, tempo, slova, charakter nebo formu lidové písně, tím dochází k rozvíjení estetického a hudebního cítění. Je důležité dětem píseň představit, případně upozornit na slova v nářečí a vysvětlit je. (Viskupová 1989, s. 79)

Do repertoáru nejmenších dětí patří tři nejznámější lidové písničky díky své jednoduché melodii a textu - „Skákal pes přes oves“, „Ovčáci, čtveráci“, „Prší, prší“. Je možné s dětmi obsah písní namalovat, čímž se jim lépe uchovávají v paměti. Snažíme se děti naučit co nejvíce písniček, protože tím cvičíme a posilujeme paměť. Je to doklad o tom, co se s dětmi učíme. (Jurkovič 2012, s. 44)

4. 2. 2 Zlidovělá píseň

Umělé písní, která se rozšířila mezi lid stejně tak jako píseň lidová, říkáme zlidovělá právě z tohoto důvodu. Autor psal píseň vědomě a záměrně, snažil se napodobit lidovou poezii a vystihnout a charakterizovat lidovou slovesnost.

Mezi známé autory těchto písní patří Karel Jaromír Erben, Václav Hanka, František Ladislav Čelakovský, Josef Václav Sládek a jiné. (Valový 1978, s. 62, 63)

4. 3 Umělá píseň

Písně vznikají přímo pro děti, autoři berou v potaz hudební schopnosti a dětskou mentalitu. Mnoho písní podněcuje k tanci, situační pantomimice, scénickému provedení, choreografii a k dalším hudebně pohybovým aktivitám. (Jenčková 2005, s. 71, 72)

Současní tvůrci, skladatelé a básníci se snaží, aby jejich písně byly maximálně sdělné, srozumitelné a interpretačně přístupné dětem a jejich dispozicím. Přináší dětem nové poznatky a emocionální podněty, díky široké tematické škále písní.

Děti se setkávají s personifikací zvířat a přírody, neživých věcí, dále s metaforami či jazykovými hrami. Rozvíjí se slovní zásoba. Obsahová stránka písní vychází vstříc dětem. Nacházíme tematiku pohádek, světa zvířat, přírody, techniky, aut, letadel nebo vlaků. Patří sem i oblast populární hudby. Autoři dětských písní – Petr Novák, Emil Hradecký, Pavel Jurkovič aj.

Touha současných autorů přinést na svět něco nového je veliká. Někteří autoři umělých písní se snaží být jako skladatelé písní lidových, avšak jejich tvorba nám připadá složitá, až nesrozumitelná. Skladatelé vychází z malého rozsahu, který má dětský hlas a z malých intonačních dovedností. Děti mají malé hudební zkušenosti a vidí svět jednoduše. Na rozsah pěti tónů není jednoduché vymyslet melodii, která ještě neexistuje.

Jurkovič dále uvádí ve své publikaci některé známé autory písní pro děti:

19. století – J. J. Ryba, K. Bendl, J. Novotný, Z. Fibich,

20. století – B. Martinů, J. Pauer, V. Trojan, P. Eben, J. Hanuš, Z. Šesták, V. Kalabis,

Mezi skladatele populárních písní pro děti patří J. Uhlíř, Z. Petr, J. Malásek .

(Jurkovič 2012, s. 40-50)

4. 4 Chodská lidová píseň

Chodské lidové písně zobrazují život a kulturu našich předků. Díky obsahu se dozvídáme o sociálních poměrech lidí a jejich vztazích, o charakteru, pocitech, radostech nebo trápení. Dále zobrazují každodenní práce žen i mužů, řemesla, povolání, ale také přírodu, ptactvo, les. Většina písní je v durové tónině, v mollové jen zřídka. V hudebním doprovodu se vyskytují v melodii přírazy, trylky, prodlevy, nátryly, ozdoby. Jsou psány v chodském nářečí. (Jindřich 1971, s. 5-15)

Špelda dodává, že lidová muzika vystihne předehtrou, mezihrou či dohrou celý charakter a náladu písně. V doprovodu se vyskytují přírazy a odrazy v melodii a různé ozdoby. Muzika je také doprovázena výskotem tanečníků, občas připomínající jódlování (holadiadýdaýdy), fidlili hop hyj, júchúchúchú, tratydyty a další. (Špelda 1975, s. 67)

Nejvýznamnějším autorem chodských písní byl Jindřich Jindřich, jehož písně byly velmi osobité. Často se setkáváme se střídáním tónin dur-moll. Na zpěv chodských písní vystačí hlasový rozsah od c1(d1) do fis2(g2). Melodie a harmonie se nemusí v každé sloce vyskytovat stejná. Dle básnického textu se každá sloka může měnit v harmonii a melodii. V závěrečné sloce nacházíme pointu písně, která bývá samozřejmě zvýrazněna dynamikou, harmonií nebo rytmicky. Jindřich Jindřich psal písně milostné, humorné, ale i přírodní. (Špelda 1975, s. 30-32)

Obsah písně nám nastíní život na Chodsku, smutek, bolest, ale i veselost lidí, jejich optimismus při překonávání překážek, zachytí vztahy lidí, chudobu i bohatství, nejrůznější povolání, řemesla, dále milostné vztahy nebo city. Dovídáme se o práci, kterou museli Chodové zvládat. (Špelda 1975, s. 62)

Mezi zapisovatele a sběratele chodských písní patří Jindřich Jindřich, Jindřich Šimon Baar, Ludvík Kuba, Otakar Zich, Jan František Hruška a další. (Archiv Muzea Chodska)

PRAKTICKÁ ČÁST

Narodila jsem se v Domažlicích, krásném městě na Chodsku. Od mala jsem se učila hrát na klavír, na flétnu, chodila jsem zpívat a tancovat do Národopisného souboru Drndálek. Můj zájem o hudbu trvá dodnes, a proto jsem měla jasno, o čem chci svou bakalářskou práci psát. Poslední dobou mám pocit, že umělá píseň v mateřské škole vytlačuje tu krásnou píseň lidovou. Zajímalo mne, zda je tomu tak i v lokalitě Chodsko, kterou jsem volila pro můj výzkum. Zajímalo mne, zda se mateřská škola podílí na vytváření pozitivního vztahu k lidové písni. Výsledků jsem dosáhla díky spolupráci s deseti mateřskými školkami.

5 Výzkum

Kvantitativní výzkum, který jsem volila pro svou práci, je označení pro přístup, jehož zdrojem je objektivní a co nejpřesnější zkoumání reality. (Skutil, Křováčková 2007, in Skutil 2011, s. 59)

Je velmi náročné měřit pedagogické jevy, získávat data a především interpretovat zjištěné výsledky. (Maňák, Švec 2004, in Skutil 2011, s. 59)

Každý výzkum se od druhého liší, ale je zachována posloupnost jednotlivých činností:

- stanovení problému,
- formulace hypotéz,
- testování,
- vyvození závěru a jejich prezentace.

(Chráška 2007, in Skutil 2011, s. 59)

5.1 Stanovení problému

Záměrem výzkumu bylo zodpovědět otázky, které byly pro tuto práci klíčové:

1. Jaké jsou postoje učitelek na Chodsku a v jeho okolí k lidové písni?
2. Jak vypadá znalost chodských písní v mateřských školách v dané lokalitě?
3. Co všechno podněcuje děti v mateřské škole ke kladnému vztahu k Chodsku?

5.2 Hypotézy

1. Paní učitelky využívají při práci s dětmi více umělé písně než lidové.
2. Děti se setkávají s chodskou písní již v mateřské škole.
3. Mateřská škola se snaží o pozitivní pohled dítěte na Chodsko.

6 Chodsko

Chodsko je lokalita, která se nachází asi 60 km jihozápadně od Plzně (*příloha č. 1*). Je známá jako národopisná oblast, kde se dodržují lidové tradice, zvyky, typický oděv či nářečí. Historicky se dělí na horní a dolní Chodsko. Horní bylo chudší a lidé se věnovali především řemeslu – kanafasu, keramice, krajkám. Dolní Chodsko bylo spíše zemědělské. Patří sem jedenáct vesnic:

1. Horní Chodsko – Klenčí pod Čerchovem, Chodov, Újezd, Draženov, Postřekov
2. Dolní Chodsko – Stráž, Mrákov, Starý Klíčov, Tlumačov, Pocinovice, Chodská Lhota

Na Chodsku žilo a působilo mnoho významných osobností:

- Karel Jaromír Erben /1811 - 1870/
- Božena Němcová /1820 - 1862/
- Jan František Hruška /1865 - 1937/
- Jindřich Šimon Baar /1869 - 1925/
- Jindřich Jindřich /1876 - 1967/ (archiv Muzea Chodska)

Lokalita je proslavená díky těmto typickým znakům:

chodský kroj	chodská keramika
chodská muzika /netradiční hudební nástroje – vozembouch, fanfrnoch, hrábě, valcha/	chodské tance
chodské písně	chodský dialekt
chodské koláče	Chodské slavnosti

1. Tabulka: Znaky Chodska

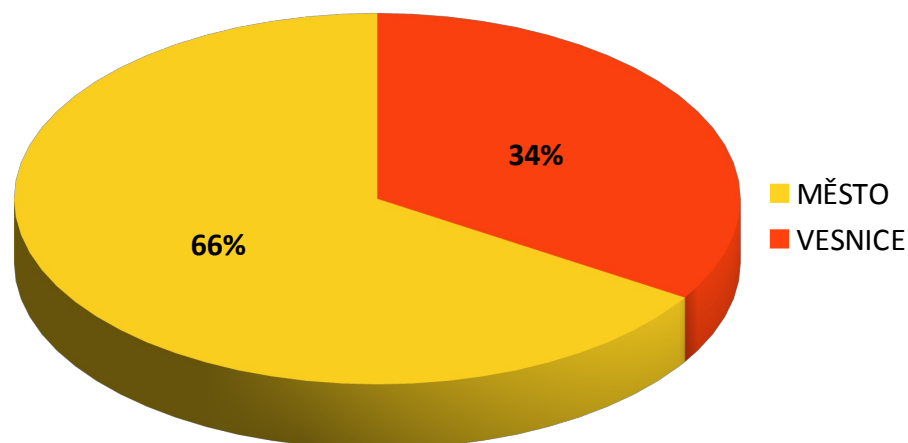
7 Metodika

Základní údaje k terénnímu výzkumu:

Doba výzkumu	Prosinec - únor
Respondenti	56 učitelek v mateřských školách na Chodsku a v jeho nejbližším okolí
Získaná data	56 dotazníků, videonahrávky, fotografie

2. Tabulka: Data o výzkumu

Sídla sledovaných mateřských škol:

1. graf: Sídla MŠ

7.1 Kvantitativní výzkum

Můj výzkum k praktické části je kvantitativní. Zpracovala jsem dotazník, ve kterém jsem volila otázky uzavřené, ale i otevřené (*příloha č. 7*). Oslovila jsem paní učitelky z deseti školek. Vždy byly velmi milé a vstřícné. Zpět se mi podařilo vybrat 56 dotazníků - pro mé šetření dostačující.

Na výzkumu se podílelo 10 mateřských školek z Chodska a okolí:

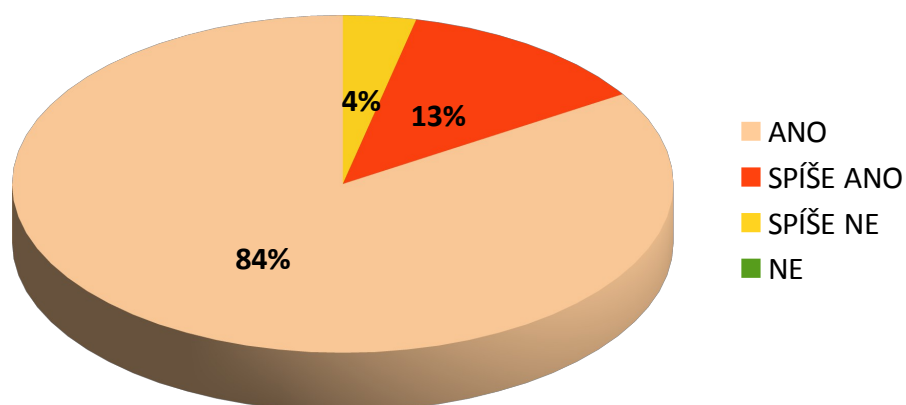
1. MŠ Klenčí pod Čerchovem
2. MŠ Česká Kubice
3. MŠ Trhanov
4. MŠ Postřekov
5. MŠ Poběžovice
6. MŠ Hostouň
7. MŠ Mrákov
8. MŠ Domažlice – Poděbradova
9. MŠ Domažlice – Msgre. B. Staška
10. MŠ Domažlice – Zahradní

8 Výsledky

8.1 Zpěv v MŠ

Vyhodnocení dotazníkového šetření.

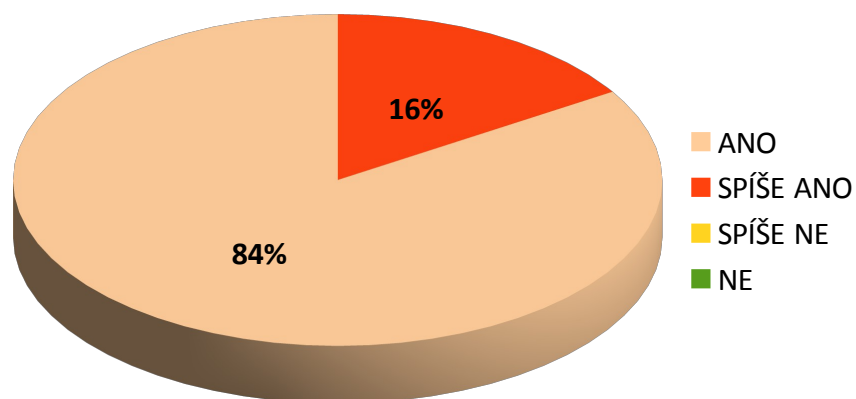
Zařazujete hudební výchovu do činností s dětmi?

2. graf: Hudební činnosti v MŠ

Hudební výchovu zařazuje do pedagogického procesu s dětmi 54 respondentů (*ano, spíše ano*). Pouze 2 respondenti spíše nezařazují hudební činnosti do své práce s dětmi (*spíše ne*). Tato odpověď je milé překvapení, protože tak je to samozřejmě správně. Hudba kladně působí na všechny stránky dětské osobnosti.

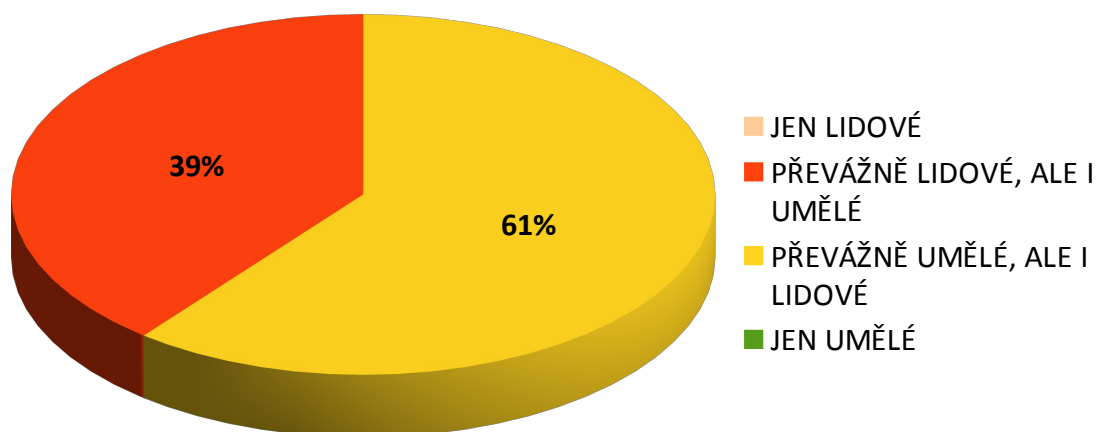
Zpívají děti rády?

3. graf: Oblíbenost zpěvu

Děti na Chodsku velmi rády zpívají. Dovolím si tvrdit, že tento kladný vztah ke zpěvu je ovlivněn lokalitou, ve které zpěv neustále žije. Většina dětí navštěvuje dětské chodské soubory, či jiné, hudebně zaměřené aktivity.

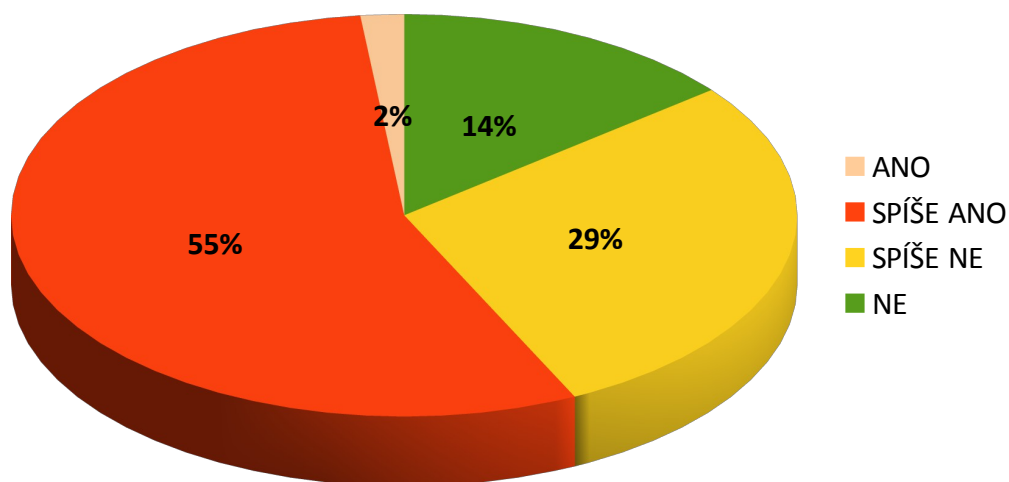
Pokud s dětmi zpíváte, jaké písně obsahuje váš repertoár?

4. graf: Druhy písní

Jsem velmi ráda, že ani jeden z respondentů nemá vyloženě vyhraněný repertoár, ale při práci s dětmi se prolínají oba druhy písní - lidové i umělé. Větší převahu mají písně umělé, nad lidovými. Tuto odpověď preferovalo 34 respondentů. Naopak lidová píseň převažuje nad umělými u 22 respondentů. Můj pocit, že umělá píseň vytlačuje tu krásnou lidovou, se alespoň pro sledovanou lokalitu potvrdil. Shodně se má domněnka i s názory respondentů?

Myslíte si, že v dnešní době lidová píseň v mateřských školách upadá?

5. graf: Názor na lidovou píseň

Tato odpověď se shoduje s předchozí. Potvrdilo se, že lidová píseň opravdu upadá. Větší polovina respondentů (32) má stejný názor jako já. Ostatní respondenti (24) si myslí, že lidová píseň neupadá. Někteří dodali, že alespoň ve zmiňované lokalitě se lidová píseň stále udržuje a preferuje.

Důvody, kvůli kterým respondenti preferují lidovou/umělou píseň:

LIDOVÁ PÍSEŇ:

- je základem pro další hudební rozvoj dítěte
- melodická, zpěvná, rytmická, chytlavá
- srozumitelná, jasná, výstižná
- snadno zapamatovatelná
- jednodušší melodie a text
- je výchovná a poučná
- má obsah a děj
- zvládají ji i ti nejmenší
- dobré pochopení rytmu
- vhodná pro práci s písní – hra na tělo, instrumentální doprovod
- vyjadřuje přirozenost, spontánnost, veselost, tanečnost
- dětem velmi blízká, známá
- znají ji z domova
- děti více baví
- mohou si ji s rodiči zpívat
- snaha zachovat kladný vztah k rodné zemi, národu a kraji
- vychází z lidového příběhu, pohádky, což je dětem blízké
- dědí se z generace na generaci
- můžeme ji poslouchat na CD
- znají ji celý život, umělou dlouho neudrží - snadno zapomenou
- dají se modifikovat

UMĚLÁ PÍSEŇ:

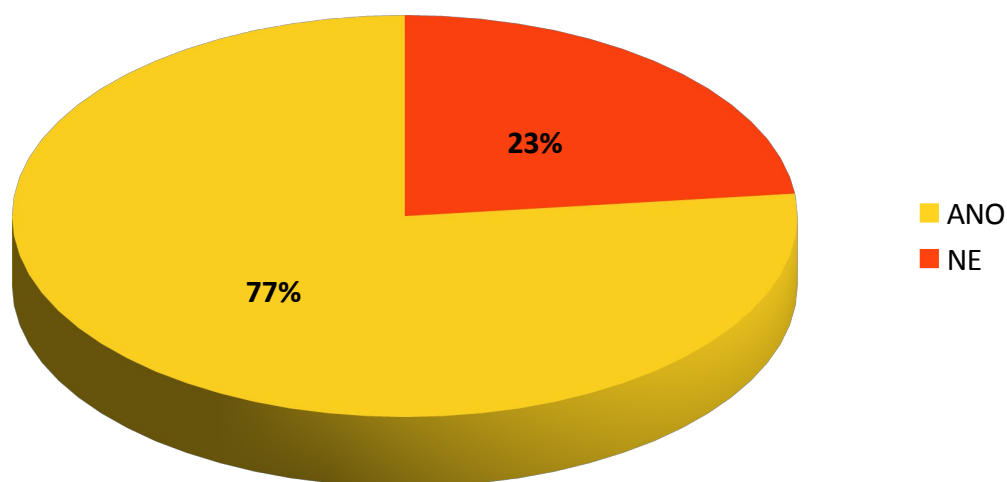
- zábavná, líbivá, snazší
- pro děti více srozumitelná
- moderní a atraktivní
- zajímavý text
- vhodná melodie a rytmus pro předškolní věk
- motivace k dalším činnostem
- lépe zapamatovatelná
- vhodná jako doplnění k pohádkám
- rozšíření repertoáru
- dá se pracovat s vtipem
- souvisí a hodí se na více tematických celků
- snadné pochopení textu oproti lidové
- propracovaná metodika pro MŠ
- dostupnější výběr – noty, zpěvníky, nahrávky, obrazové materiály
- děti ji mají rády
- zachycuje dětský pohled na svět
- dobře se na ni cvičí

Odovědi respondentů jsou zajímavé a různorodé. Záleží na názoru každého. Myslím, že je dobré, aby se v mateřské škole objevovaly oba druhy písni, ale dle mého názoru by měla být převaha lidových. Což dle výsledků z *grafu č. 4* není.

8. 2 Rozvoj vztahu k Chodsku

Žijeme ve velmi krásném a historicky bohatém kraji. Dodnes je Chodsko známé jako oblast, kde je velmi rozšířen folklor. Děti jsou naši pokračovatelé. Zajímá mne proto postoj a názor učitelek v mateřských školách v této oblasti a nejbližším okolí na pěstování vztahu dítěte k tomuto kraji. Zda vůbec a co tedy dělá mateřská škola pro to, aby děti našly k této oblasti zálibu a byly ty, kteří budou v šíření folkloru pokračovat? Odpovědi na otázky jsou následovné.

Máte ve vašich plánech téma týkající se oblasti Chodska?

6. graf: *Téma Chodsko v MŠ*

Dobré zjištění je, že téma týkající se Chodska má ve svých plánech většina dotazovaných mateřských škol (77%). Zbýlá procenta tvoří převážně mateřské školy, které nepatří přímo do oblasti Chodska, ale do jeho okolí, nebo kde se tradice příliš nedodržují – Hostouň, Česká Kubice.

Jaké činnosti s dětmi děláte? (příloha č. 5)

Návštěva zajímavých míst:

- návštěva Muzea Chodska (příloha č. 8)
- návštěva Chodského hradu
- návštěva Galerie bratří Špillarů
- návštěva výstav v Muzeu Chodska
- návštěva knihovny B. Němcové
- návštěva Muzea chodských krojů
- návštěva Muzea Jindřicha Šimova Baara
- návštěva zámku v Trhanově, Jiráskovy stezky
- exkurze u tradičních řemeslníků
- návštěva folklorních a kulturních akcí
- koncerty lidové hudby v ZUŠ Domažlice
- návštěva dudáka

Pobyt venku:

- na vycházce sledování staveb a zajímavostí ve městě, či vesnici
- výlety po okolí – Hrádek, Újezd, Čerchov, Výhledy, Klenčí, Vavříneček
- procházky – studánky, cesty, aleje, křížky

Hudební a literární činnosti:

- čtení chodských pohádek
- chodská říkadla
- prohlížení knih – památky v okolí
- prohlížení pohlednic, obrázků, fotografií
- sledování videa
- poslechy nahrávek – chodské písně

- zpěv chodských písní
- chodské tance
- používání vozembouchu a fanfrnochu – netradiční hudební nástroje (*příloha č. 4*)
- povídání o tradicích – Masopust, Vánoce na Chodsku, Morena, Velikonoce
- četba pranostik
- povídání, co se vařilo
- vyprávění tzv „poudaček“ (vtipné historky vyprávěné chodským dialektem – pozn. au.)
- povídání o životě lidí na Chodsku
- poznávání nářečí, krojů, zvyků
- používání krojů
- děti navštěvují ZUŠ Domažlice, soubor Mráček, Postřekovský soubor

Výtvarné činnosti:

- tematické činnosti - výtvarné zdobení koláčů
- malujeme historické náměstí v Domažlicích – domy
- kreslíme knihu „Co tady není a co bychom tu chtěli“
- výroba vozembouchu
- výroba masopustních masek na bál

Akce během roku:

- oslava Masopustu – pečení masopustních koblížků
- událost v kraji - Chodské slavnosti
- besídka s chodskými písněmi v krojích
- vzájemné návštěvy ZUŠ
- předškoláci - focení tabla v krojích – tradice

Děti se setkávají s velmi zajímavými aktivitami. Je tedy dobré zjištění, že se o udržování tradic a pěstování vztahu k Chodku, tedy k místu, kde žijeme, snaží paní učitelky již v mateřské škole. Děti se setkávají s chodským krojem, s typickými hudebními nástroji a poznávají krásu naší oblasti.

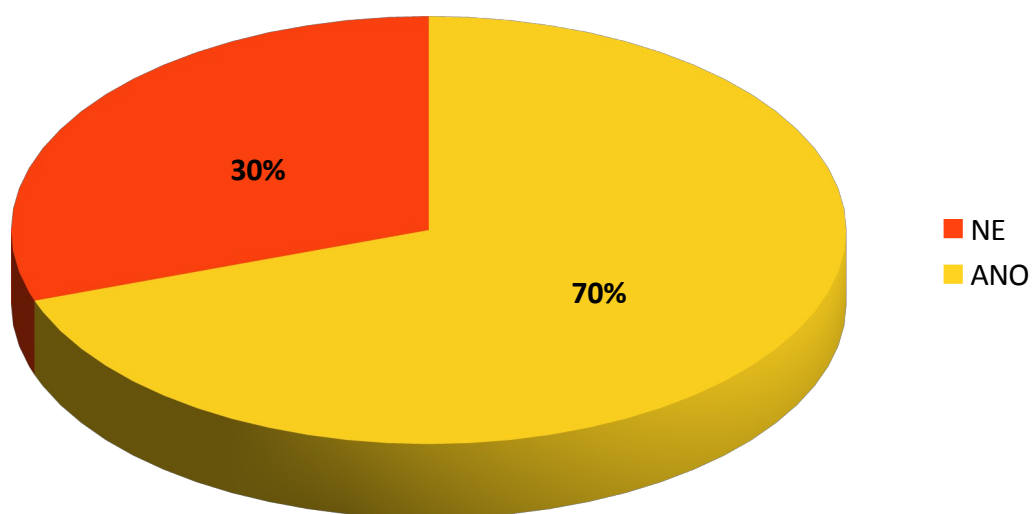
Jsou ve vaší MŠ předměty nebo materiály, které podněcují u dětí vztah k Chodsku?

Dozvěděla jsem se z dotazníků, že ve většině oslovených školek (73 %) je dokonce prostředí samo o sobě pro děti podněcující. Najdou se tam typické předměty, materiály, které Chodsko vystihují (*příloha č. 6*).

- chodská keramika
- obrázky, fotografie Chodska
- Pohledy Domažlic a Chodska
- Chodské pohádky – Erben, Němcová, Hruška, Baar, Kajer
- knihy o Chodsku
- zpěvníky – J. Jindřich
- CD s chodskými písněmi
- CD Mrákovského souboru
- CD Zahraj mi houdečku – Národopisný soubor Postřekov
- DVD Chodská svatba – Národopisný soubor Postřekov
- Chodské koledy
- Chodské kroje, panenky v krojích
- dekorační tkanina – kanafas z místní tkalcovny – závěsy, povlečení, dekorace
- Chodský koutek – panenky v krojích, šátky, kolovrátek, kolébka

Některé mateřské školy mají k dispozici CD s chodskými písněmi, zpěvníky či netradiční hudební nástroje. Moje otázka tedy byla:

Učíte děti zpívat chodské písně?

7. graf: Chodské písně v MŠ

Zjištění je kladné – 70 % oslovených respondentů učí děti zpívat chodské písně. Do 30 % patří převážně oblasti, ve kterých se tradice moc nedodrží (viz graf č. 6).

Výčet písní:

• Už je konec masopustu	• Žádnýj neví, co sou Domažlice
• Táhle je jablůňka	• Do Klenčí je cesta
• Blízko u Domažlic	• Můj zlatýj Honzíčku
• Hadamouc hospoda	• Čtyři koně ve dvoře
• Když jsem stála na půnebí	• Ptala se Zuzana Kuby
• Domažlice sú	• Ha ty svatýj Vavřínečku
• Hdyž jsem šel vod Domažlic	• Hejbejte se kosti moje
• Okolo Chodova	• Zelený hájové
• Já jsem malá družička	• Kolem Postřekova
• Vandrovali tři řezníci	• Žádnýj neví jako já
• Mrákovo- Kyčovo	• Červená růžička
• Mrákovská věž	• Já se dycky vohlídám
• Na huli, na hulici	• Na rozloučení
• Nechce mě panyňka	• Náš kohoutek
• Masopust držíme	• Koulelo se, koulelo

3. Tabulka: Repertoár chodských písní v MŠ

Někteří respondenti k otázce dodali, že chodské písně jsou velmi líbivé, veselé, odráží se v nich povaha Chodů – upřímnost, láska k bližnímu, humor, zpěvnost. Chodské písně se v mateřských školách zpívají z důvodu udržení tradice (*příloha č. 3*).

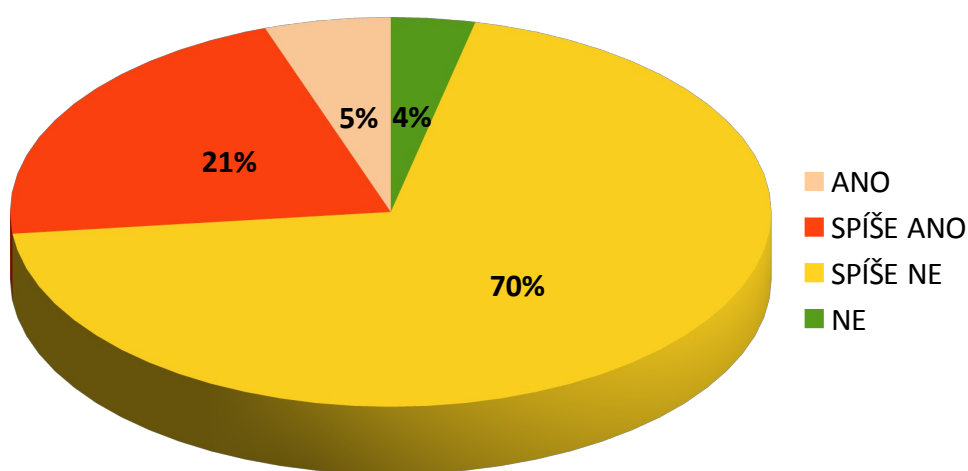
Děti na Chodsku a v jeho nejbližším okolí navštěvují často některé chodské soubory, kde se také učí chodské písně, chodské tance a doprovází je samozřejmě chodská muzika (*příloha č. 2*).

Dětské chodské soubory:

1. Mráček
2. Postřekovský dětský soubor
3. Drndálek
4. Domažlický dětský soubor

Dalo by se tedy říci, že jsou děti v mateřských školách na Chodsku a okolí dostatečně motivovány k lásce k tomuto kraji – ze strany mateřské školy. Zda jsou k tomu vedeny i ze strany rodiny, mi pomohla zjistit poslední otázka mého dotazníku.

Myslíte si, že rodiče pěstují u dětí vztah k tradicím a folkloru?

8. graf: Utváření vztahu ze strany rodiny

Dle názoru učitelek mateřských škol rodiče nepodněcují děti ke vztahu k Chodsku a jeho tradicím. Toto tvrzení si myslí většina pedagogů (74 %). Některé dodaly, že samozřejmě ve vesnicích, které folklorem doslova žijí, je to jinak. Rodiče sami chodí do souboru zpívat a tancovat, mají kroje a vztah k Chodsku, a proto jejich děti taktéž – například rodiče z vesnic Postřekov nebo Mrákov. Pouhých 26 % učitelek si myslí, že ano. Je to velmi smutné, ale doufám, že folkor z Chodska nikdy nevyumizí.

9 Diskuze

Téma „Lidová píseň v mateřské škole“ jsem volila z důvodu, že je na místě napsat práci, která připomene nezastupitelnost hudebních činností a zpěvu ve školách. Jak ve své knize uvádí Voborník (1979, s. 25), již v mateřské škole by se měly uplatňovat k rozvoji estetických dovedností, zkušeností, schopností a návyků činnosti pěvecké, pohybové, poslechové a instrumentální. Tím dochází k osvojování pěveckého a posluchačského repertoáru. V mém výzkumu se našli respondenti (4%), kteří hudební činnosti spíše nezařazují do svého pedagogického procesu. A jak uvádí Holas (2004, s. 56), je pro rozvoj hudebních činností v předškolním vzdělávání velmi důležitý pedagog, jelikož by měl děti motivovat k aktivitám, protože právě motivace velmi ovlivňuje vztah jedince k hudbě.

Zajímal mě postoj učitelek na Chodsku a v jeho okolí k lidové písni. Jenčková (2005, s. 71) uvádí, že u lidových i dětských písní nacházíme výrazné tempo a rytmus, což kladně působí na spontánní pohyb dětí. Hudebně se projevují a intenzivněji píseň prožívají. Viskupová (1989, s. 79) dodává, že si děti lidovou píseň snadno zapamatují, jelikož je melodická a rytmická. Učí se lépe než píseň umělá. Při hudebních činnostech se pedagog může zaměřit na rytmus, melodii, takt, dynamiku, tempo, slova, charakter nebo formu lidové písně, tím se u dětí rozvíjí estetické a hudební cítění. Bakalářskou práci se snažím probudit zájem pedagogů o lidovou píseň, jelikož v mém výzkumu vyšly negativní výsledky. Pouze 39% dotazovaných respondentů preferuje píseň lidovou, ostatní spíše umělou. Zajímavé je, že dokonce větší polovina respondentů (57%) si myslí, že lidová píseň v mateřských školách upadá. Výsledky jsou velmi zajímavé a doufám, že pro mnohé pedagogy motivující.

Další otázka, která byla pro tuto práci klíčová, je znalost chodských písní v mateřských školách v dané lokalitě. Jindřich (1971, s. 5-15) uvádí, že chodské lidové písně zobrazují život a kulturu našich předků. Díky obsahu se dozvídáme o sociálních poměrech lidí a jejich vztazích, o charakteru, pocitech, radostech nebo trápení.

Dále zobrazují každodenní práce žen i mužů, řemesla, povolání, ale také přírodu, ptactvo, les. Z mého výkumu vyplývá, že 70% respondentů zpívá s dětmi chodské lidové písně. Uvedli, že písně jsou velmi líbivé, veselé, odráží se v nich povaha Chodů, jako je upřímnost, láska k bližnímu, humor, zpěvnost. Chodské písně se v mateřských školách zpívají z důvodu udržení tradice. Děti se dále s chodskými písněmi setkávají ve folklorních souborech, které často navštěvují.

Nejenom chodské písně podněcují děti ke vztahu k Chodsku. Je více typických znaků, kterými je tato lokalita proslavena (*viz tabulka č. 1*). Je dobré zjištění, že 77% respondentů řadí téma Chodsko do svých plánů. Pro děti připravují nejrůznější činnosti, které jsou pro ně jistě zajímavé (*viz příloha č. 5*). Dozvěděla jsem se, že u 73% dotazovaných respondentů je prostředí samo o sobě pro děti podněcující. Setkávají se s předměty a materiály, které jsou pro Chodsko typické (*viz příloha č. 6*). Tato lokalita je známá jako národopisná oblast, kde se dodržují lidové tradice, zvyky, typický oděv či nářečí. Historicky se dělí na horní a dolní Chodsko (archiv Muzea Chodska).

10 Závěr

Jsem velmi ráda, že se v mateřských školách na Chodsku a v okolí dodnes hodně zpívá a děti to baví. Je dobré, že se vyskytují v repertoáru písně jak lidové, tak umělé. Je škoda, že umělá píseň opravdu vytlačuje tu krásnou lidovou. Není se čemu divit. Doba jde dopředu a pedagogové musí jít vstříc dětem. Velmi mě překvapilo, že se dodnes zpívají v mateřské škole i chodské lidové písně, vyskytují se předměty, vystihující Chodsko a pedagogové s dětmi dělají zajímavé činnosti na téma této lokality. To všechno je velice prospěšné a přínosné, jelikož právě tím se pedagogové podílejí na vytváření vztahu dítěte k Chodsku. Naopak dle názoru respondentů nedochází ze strany rodičů k podněcování vztahu k této krásné lokalitě (graf č. 8).

S chodskou písní se dá velmi dobře pracovat. Pedagogové ji spojují s tancem, někteří používají i chodský kroj, který mají v mateřské škole k dispozici. Dále se píseň doprovází hrou na tělo – tleskání, dupání. Využívá se Orffových nástrojů i netradičních, typických pro tuto lokalitu – vozembouch, fanfrnoch. Tím dochází k rozvoji pěveckých dovedností, pohybových, instrumentálních a rytmických. Jelikož se ve školách objevila i CD s chodskými písněmi, předpokládám, že dochází k rozvoji dítěte i díky činnostem poslechovým.

Součástí praktické části je videonahrávka z mateřských škol. Zachytila jsem děti při zpěvu chodských písní a různorodých činnostech, které si paní učitelky na téma Chodsko připravily.

Vzhledem k omezenému rozsahu práce bylo zpracování vedlejších témat zkráceno o nepodstatné kapitoly.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literatura:

BUDÍK, Jan. *Hudební výchova 1 – metodická příručka pro 1. ročník základní školy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1984. 14-502-84

HÁLA, Bohuslav a Miloš SOVÁK. *Hlas, řeč, sluch – základy fonetiky a logopedie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1962. 16-901-62

HOLAS, Milan. *Hudební pedagogika*. Praha: Akademie múzických umění v Praze, Hudební fakulta 2004. ISBN 80-7331-018-X

JENČKOVÁ, Eva. *Hudba a pohyb ve škole*. Hradec Králové: Orlice 2005. ISBN 80-903115-7-1

JINDŘICH, Jindřich. *Chodsko*. Praha: Nakladatelství československé akademie věd 1956

JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál 2012. ISBN 978-80-7367-750-3

KULHÁNKOVÁ, Eva. *Písničky a říkadla s tancem: náměty pro pohybovou výchovu dětí od 3 do 10 let*. Praha: Portál 2002. ISBN 80-7178-655-1

MIŠURCOVÁ, Věra a Marie SEVEROVÁ. *Děti, hry a umění*. Praha: ISV 1997. ISBN 80-85866-18-8

Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy. Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1984. 14-648-84

SKUTIL, Martin a kol. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál 2011. ISBN 978-80-7367-778-7

ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk a Alena TICHÁ. *Lidové písničky a hry s nimi*. Praha: Portál 2011. ISBN 978-80-7367-927-9

ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk. *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi*. Praha: Portál 2007. ISBN 978-80-7367-339-0

ŠPELDA, Antonín. *Chodsko, domov můj*. Plzeň: Západočeské nakladatelství 1975.
44-328-75

TICHÁ, Alena a Milena RAKOVÁ. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let*. Praha: Portál 2007. ISBN 978-80-7367-100-6

TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5-11 let*. Praha: Portál 2009. ISBN 978-80-7367-562-2

VALOVÝ, Evžen. *Lidová píseň*. Brno: rektorát UJEP 1978. 55-007-78

VISKUPOVÁ, Božena. *Hudebně pohybová výchova a zpěv*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1989. ISBN 80-04-19284-X

VOBORNÍK, Bohumil. *Kapitoly hudební pedagogiky*. České Budějovice: Pedagogická fakulta 1979

VRCHOTOVÁ-PÁTOVÁ, Jarmila. *Pěvecká příprava učitelů hudební výchovy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1976. 1721-9548

VYSLOUŽIL, Jiří. *Hudební slovník pro každého: díl první, věcná část*. Vizovice: Lípa 1995.
ISBN 80-901199-0-5

Dále:

Archiv Muzea Chodska

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Mapa Chodska

Příloha č. 2 – Děti v chodském kroji

Příloha č. 3 – Chodské lidové písně

Příloha č. 4 – Netradiční hudební nástroje na Chodsku

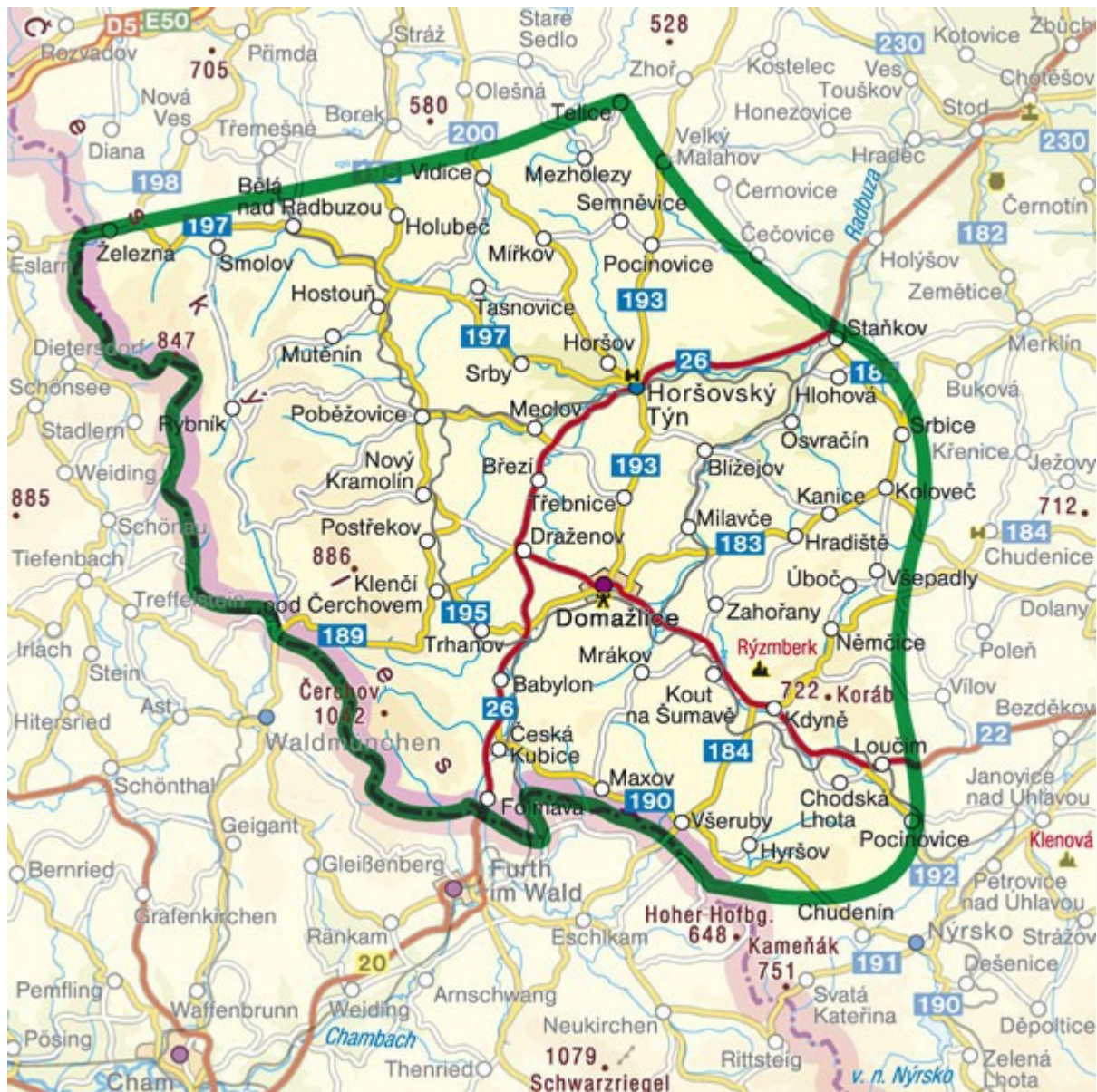
Příloha č. 5 – Fotografie z mateřských škol – činnosti dětí

Příloha č. 6 – Materiály v mateřských školách

Příloha č. 7 – Dotazník

Příloha č. 8 – Rozhovor

Příloha č. 1 – Mapa Chodska. (zdroj: www.soukup-david.cz)

Příloha č. 2 – Děti v chodském kroji. (zdroj: archiv autora)

Příloha č. 3 – Chodské lidové písně. (zdroj: Chodský zpěvník, Jindřich Jindřich)

95.

Allegretto comodo I 68

mf ^⑤G

1. Žá - dnyj ne - ví, co sou Do - ma - žli - ce,

^{D7} ^② ^⑤

žá - dnyj ne - ví, co je to Taus:

crescendo ^②D ^G ^{D7} ^④ ^② ^G

Taus je to ně-me-cky, Do-ma-žli - ce če-sky,

ff ^D ^G ^{D7} ^G

žá - dnyj ne - ví, co je to Taus.

2. [: Žádnyj neví, co je to železo, žádnyj neví, co je kroužek. :]
Kroužek je železo, má zlatá Terezo, žádnyj neví, co je kroužek.

3. [: Huž mou mjilou do kostela vedou, huž sou tám s ní na vršíčku. :]
„Dyž tě Pámbů chčestí, mý divčátko hezký!“ „Dyž to, Pámbů,
můj holečku!“

110

99.

Andante sostenuto I 65

mp ^①F ^⑥B ^④ ^G ^F

Ze - le - ný há - jo - vé, byj - va - ly ste mo - je,

^{C7} *mf* ^② ^⑥B ^G ^F

byj - va - ly ste mý - ho sr - ce po - tě - še - ní;

mf *Più mosso* *cresc.* ^② ^④

i - čko huž dlú - hyj čas ne - sly - ším

^F *f* *sosten.* *rit.* ^⑤ ^⑧ ^⑥ ^④

ptac - tva hlas, na vo - blo - ze se hu - ká - zal

1. ^F ^{C7} ^F 2. ^{F7} ^{C7} ^F

smu - tnyj čas; smu - tnyj čas.

114

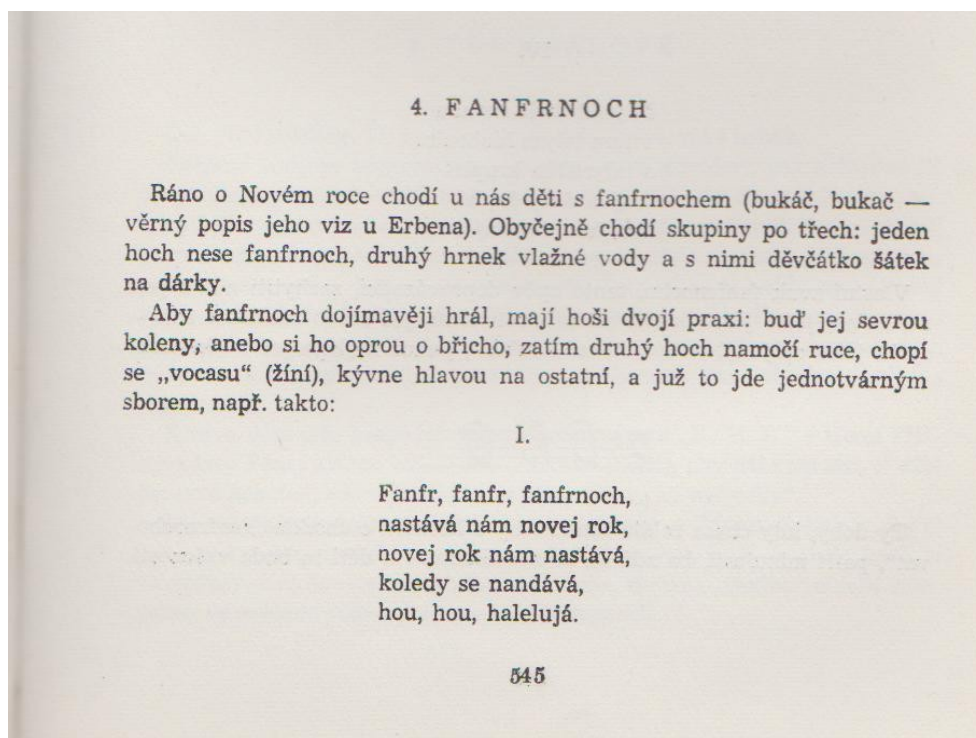
Příloha č. 4 – Netradiční nástroje na Chodsku. (zdroj: archiv autora)

Vozembouch

Fanfrnoch

Fanfrnoch. (zdroj: Chodské písně a pohádky, Jindřich Šimon Baar)

Příloha č. 5 – Fotografie z mateřských škol – činnosti dětí. (zdroj: archiv autora)

Paličkování

Povídání o chodském kroji

Chodské kolečko

Sledování chodské svatby

Výroba chodské keramiky

Chodská keramika dětí

Chodský koláč

Ochutnávka chodského koláče

Exkurze – Muzeum krojů Postřekov

Příloha č. 6 - Materiály v mateřských školách. (zdroj: archiv autora)

CD

Knihy o Chodsku, chodské pohádky

Pananky v chodském kroji

Chodská keramika

Dobrý den, jsem studentkou Jihočeské univerzity, oboru Učitelství pro mateřské školy. Chtěla bych Vás poprosit o spolupráci na praktické části bakalářské práce na téma „Lidová píseň v mateřské škole“.

Ráda bych zjistila zastoupení lidových a umělých písní v mateřských školách na Chodsku. Zajímám se také o tradice, chodské písně a jejich uplatňování v pedagogickém procesu. Srdečně děkuji za Váš čas, ochotu a trpělivost.

Studentka Michaela Maštálková

1) Umístění MŠ

- a) vesnice (městys) b) město

2) Zařazujete hudební výchovu do činností s dětmi?

- a) ano b) spíše ano
c) spíše ne d) ne

3) Zpívají děti rády?

- a) ano b) spíše ano
c) spíše ne d) ne

4) Pokud s dětmi zpíváte, jaké písně obsahuje váš repertoár?

- a) jen lidové b) převážně lidové, ale i umělé
c) převážně umělé, ale i lidové d) jen umělé

5) Proč právě lidové/umělé?

6) Myslíte si, že v dnešní době lidová píseň v mateřských školách upadá?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

7) Máte ve vašich plánech téma týkající se oblasti Chodska?

- a) ano
- b) ne

8) Pokud ano, jaké činnosti s dětmi děláte? Navštívíte například muzeum Chodska?

9) Učíte děti zpívat i chodské písně?

- a) ne
- b) ano – Jaké?

10) Jsou ve vaší MŠ předměty nebo materiály, které podněcují u dětí vztah k Chodsku?

/ knihy, zpěvníky, fotografie, kroje, chodská keramika,.. /

- a) ne
- b) ano - Jaké?

11) Myslíte si, že rodiče pěstují u dětí vztah k tradicím a folkloru?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

1) Spolupracuje Muzeum Chodska s mateřskými školami?

Kvůli nízkému věku dětí se s mateřskými školami setkáváme spíše v rámci výstav, které se v Muzeu Chodska konají. Jde nám spíše o pocity dětí a navození atmosféry. Využíváme k tomu různé pracovní listy, omalovánky a jiné. V poslední době zde byla výstava panenek, betlémů, hraček, myslivosti. V Galerii umění v Domažlicích, což je zařízení spadající pod muzeum, se konají činnosti v rámci estetické výchovy. Děti zde malují a tvoří, čímž se vytváří zájem o výtvarné umění.

2) Co je možné s dětmi navštívit, abychom je seznámili s tradicemi, folklorem nebo osobnostmi Chodska?

Je zde plno krásných a zajímavých míst. Zmínil bych například Muzeum Chodska a Galerii Bratří Špillarů v Domažlicích, Muzeum Jindřicha Jindřicha v Domažlicích, Muzeum krojů a Chodské muzeum v Postřekově, Muzeum techniky a řemesel v Kolovči, Muzeum Jindřicha Šimona Baara v Klenčí pod Čerchovem, Kozinův statek v Újezdu a další.

3) Jaký je váš názor na děti a jejich vztah k Chodsku?

Jako muzeum děláme všechno pro rozvinutí vztahu dětí k Chodsku. Tvoříme vztah k místu, kde se jim líbí, aby tu v dospělosti zůstávali, pracovali, či se sem vraceli.

4) Myslíte si, že se najdou rodiče, kteří vedou děti k tomu, aby měly vztah k Chodsku?

Je to různé. Rodiče, kteří zde mají kořeny, vybudovali si vztah k této oblasti, se snaží vše předat svým potomkům. Na konzervativním Chodsku se dědí vztah a zvyklosti z generace na generaci. S národnostními menšinami je to samozřejmě trochu jinak. Jak lze vytvářet vztah? Rodina může chodit s dětmi pěšky po okolí. Je zde plno studánek, kopců, křížků, ke kterým se váží pověsti nebo příběhy. Škola se o Chodsku může zmiňovat ve vlastivědě, dějepisu nebo si v rámci besed vyprávět o kraji. Školka může podnikat výlety po okolí, exkurze, či využívat pohádek, písniček, pověstí.